

Is uw organisatie klaar voor de elektronische handtekening?

Voor juristen

Voor wie is deze handreiking?

Deze handreiking is interessant voor iedereen die als jurist binnen de overheid in aanraking komt met elektronische handtekeningen.

Wat is een elektronische handtekening?

De elektronische handtekening is de elektronische tegenhanger van de handgeschreven handtekening. Waar een handgeschreven handtekening dient om een brief te ondertekenen, is met een elektronische handtekening bijvoorbeeld een e-mail te ondertekenen. Ook elektronische documenten of formulieren kunnen elektronisch worden ondertekend.

Elektronische handtekeningen kennen verschillende verschijningsvormen elk met hun eigen waardering. Gelijktelling van elektronische handtekeningen aan handgeschreven handtekeningen is vastgelegd in wet- en regelgeving. Deze handreiking geeft uitleg over de elektronische handtekening en de juridische verankering.

De Wet elektronische handtekeningen (Weh) en de Wet elektronisch bestuurlijk verkeer (Webv) bieden rechtszekerheid bij gebruik van elektronische handtekeningen. Deze wet- en regelgeving regelt onder andere de rechtsgevolgen van elektronische handtekeningen, waaronder de gelijktelling van elektronische handtekeningen aan handgeschreven handtekeningen.

Wet elektronische handtekeningen

De Wet elektronische handtekeningen is de implementatie van de Europese richtlijn 1999/93/EG. Door één uniforme regeling te treffen, wil de Europese richtlijn het gebruik van elektronische handtekeningen vergemakkelijken en bijdragen aan de wettelijke erkenning binnen de Europese Unie (EU).

In navolging van de Europese richtlijn is op 21 mei 2003 de Wet elektronische handtekeningen in Nederland in werking getreden (Staatsblad 2003 – 199). De Wet

elektronische handtekeningen regelt onder andere dat een elektronische handtekening met voldoende waarborgen dezelfde rechtsgevolgen heeft als een handgeschreven handtekening.

Op hoofdlijnen worden twee soorten elektronische handtekening onderscheiden, te weten: een (*gewone*) *elektronische handtekening* en de *geavanceerde elektronische handtekening*.

1. Met een gewone elektronische handtekening wordt een handtekening bedoeld waarvan de elektronische gegevens in combinatie met andere elektronische gegevens een middel zijn om de identiteit van de ondertekenaar vast te stellen. Een voorbeeld hiervan is een ingescande handtekening die aan een elektronisch document is toegevoegd.
2. Een geavanceerde elektronische handtekening is daarentegen met meer waarborgen omkleed en dient te voldoen aan de volgende kwaliteitseisen:
 - zij is op unieke wijze aan de ondertekenaar verbonden;
 - zij maakt het mogelijk de ondertekenaar te identificeren;
 - zij komt tot stand met middelen die de ondertekenaar onder zijn uitsluitende controle kan houden en
 - zij is op zodanige wijze verbonden aan het elektronisch bestand waarop zij betrekking heeft, dat elke wijziging van de gegevens achteraf kan worden opgespoord.

Voor zowel de gewone als de geavanceerde elektronische handtekening geldt dat de rechter bepaalt of de handtekening rechtsgeldig is. Daarnaast hanteert de Wet elektronische handtekeningen de volgende twee aanvullende kwaliteitseisen:

- zij is gebaseerd op een gekwalificeerd certificaat dat voldoet aan eisen zoals gesteld in de Telecommunicatiewet en
- zij is gegenereerd door een veilig middel voor het aanmaken van elektronische handtekeningen (bijv. een smartcard).

Wat is een gekwalificeerd certificaat?

Een certificaat is het bewijsstuk dat iemand een elektronische handtekening kan plaatsen onder een e-mail of een document. Bij het elektronisch ondertekenen wordt ook het certificaat meegeleverd. Bij het beoordelen van de ondertekening is uit het certificaat de nodige informatie af te leiden, zoals de naam van de ondertekenaar, de geldigheid van het certificaat, de naam van de uitgever en de nodige controlegegevens. Een certificaat is gekwalificeerd als de uitgever van het certificaat voldoet aan de wettelijke eisen. Zo is de certificaatuitgever verplicht zich te laten registreren bij de OPTA en moet hij bij uitgifte de identiteit van de aanvrager verifiëren.

Indien een elektronische handtekening, naast de eisen aan een geavanceerde elektronische handtekening ook aan de bovenstaande twee kwaliteitseisen voldoet, dan heeft de elektronische handtekening per definitie dezelfde rechtsgevolgen als een handgeschreven handtekening. Deze laatst bedoelde handtekening wordt meestal aangeduid als een gekwalificeerde elektronische handtekening.

Elektronische handtekeningen die niet aan al deze kwaliteitseisen voldoen, zijn niet zonder meer als onbetrouwbaar aan te merken en kunnen ook rechtsgeldig zijn. Zo kunnen partijen onderling overeenkomen onder welke voorwaarden zij een elektronische handtekening voldoende betrouwbaar achten. Naarmate het belang van een rechtshandeling toeneemt, is het verstandig de elektronische handtekening met meer waarborgen te omgeven. Wanneer er in een bepaald geval een conflict is omtrent de rechtsgevolgen van een elektronische handtekening, dan zal dit aan de rechter moeten worden voorgelegd. De rechter zal vervolgens toetsen of de toegepaste methode voor het vervaardigen van de elektronische handtekening in de gegeven omstandigheden voldoende betrouwbaar was.

Wet elektronisch bestuurlijk verkeer

Naast de Wet elektronische handtekeningen, is de erkenning van een elektronische handtekening ook onderdeel van de Wet elektronisch bestuurlijk verkeer. De Wet elektronisch bestuurlijk verkeer betreft een

aanpassing van de Algemene wet bestuursrecht en is 1 juli 2004 in werking getreden (Staatsblad 2004 – 214) .

De Wet elektronisch bestuurlijk verkeer regelt het gebruik van elektronisch verkeer tussen bestuursorganen en burgers of bedrijven. Allerlei zaken die tot op heden alleen op papier of persoonlijk konden worden afgehandeld, kunnen door deze wetgeving ook rechtsgeldig elektronisch plaatsvinden. Te denken valt aan het verlenen van vergunningen of het ter inzage aanbieden van informatie. De wet regelt in welke situaties elektronisch verkeer mogelijk is en stelt voorwaarden aan de communicatie, met een bijzondere rol voor de betrouwbaarheid. De invulling van de betrouwbaarheid is geregeld in de Wet elektronische handtekeningen.

Indien een bestuursorgaan kiest om haar diensten op elektronische wijze aan te bieden, dan dient zij zich te conformeren aan deze wet. Daarnaast geldt dat in deze wet het principe van nevenschikking wordt gehanteerd. Dit betekent dat het elektronische communicatiekanaal niet de papieren versie volledig kan verdringen. Immers, niet iedereen heeft toegang tot een computer. Derhalve is het een bestuursorgaan niet toegestaan bepaalde zaken alleen nog maar langs elektronische weg te doen, tenzij alle betrokkenen hiermee instemmen.

PKIoverheid en elektronische handtekening

PKIoverheid biedt overheidsorganisaties één infrastructuur met één niveau van betrouwbaarheid voor hun elektronische communicatie. Het ankerpunt van vertrouwen binnen deze infrastructuur (het stamcertificaat Staat der Nederlanden) valt onder verantwoordelijkheid van de Nederlandse overheid. Afhankelijkheid van (buitenlandse) commerciële partijen is daarbij niet aan de orde. De uitgevers van certificaten binnen PKIoverheid kunnen private of publieke partijen zijn, onder voorwaarde dat zij voldoen aan de gestelde eisen.

Alle wettelijke eisen en bijbehorende regelgeving zijn nader uitgewerkt en vastgelegd in het Programma van Eisen van PKIoverheid. Naast de eerder genoemde eisen, zijn ook eisen gesteld aan een gekwalificeerd certificaat en de dienstverlener die gekwalificeerde certificaten uitgeeft. Dit zijn eisen aan bijvoorbeeld het

identificatieproces dat de certificatedienstverlener moet uitvoeren bij uitgifte van een certificaat; eisen aan de te bewaren gegevens en de bewaartermijnen en eisen aan de continuïteit van de dienstverlening van de certificatedienstverlener. Voldoen aan de eisen van PKIoverheid levert een grote mate van rechtszekerheid. Een elektronische handtekening die is geplaatst met een PKIoverheid-certificaat is een gekwalificeerde elektronische handtekening en heeft dezelfde rechtsgevolgen als een handgeschreven handtekening.

Hoe verder voor te bereiden op de komst van de elektronische handtekening?

Uw organisatie zal op beleidsniveau moeten bepalen in hoeverre het gebruik van de elektronische handtekening wordt toegestaan. Bij het vaststellen en invoeren van dit beleid spelen allerlei organisatorische en technische kwesties mee. Welke uitgevende instanties zijn betrouwbaar en voor welke toepassingen? Is de technische infrastructuur aangepast op het gebruik van elektronische handtekeningen? En hoe moet worden omgegaan met de archivering van elektronisch getekende e-mails en documenten? Dit zijn vragen die aandacht verdienen indien uw organisatie voorbereid wil zijn op de komst van de elektronische handtekening. De andere handreikingen in deze serie kunnen waardevolle informatie bieden bij deze voorbereiding.

Andere handreikingen

Deze handreiking biedt informatie aan juristen over de elektronische handtekening. Een variant van deze handreiking is ook beschikbaar voor bestuurders, leidinggevendenden, medewerkers en ICT-deskundigen.

Initiatief van de overheid

PKIoverheid is een initiatief van de overheid met als doel haar elektronische dienstverlening te verbeteren en te vereenvoudigen. PKIoverheid wordt uitgevoerd door de gemeenschappelijke beheerorganisatie GBO.Overheid.

Meer informatie vindt u op www.pkioverheid.nl en www.gbo.overheid.nl.

PKIoverheid bouwt mee
aan de e-overheid

Samenstelling

GBO.Overheid

Den Haag, augustus 2006

Oplage: 1.000 exemplaren.

Informatie

PKIoverheid

Telefoon: (070) 888 79 50

E-mail: info@pkioverheid.nl

www.pkioverheid.nl